חג הפסח

א. אין יעדן יום־טוב זיינען דאָך פאַראַן ענינים מיוחדים, מיט וועלכע דער יו"ט טיילט זיך אויס פון אַלע אַנדערע ימים־טובים. וואָס אַווי איז דאָס, כמובן, אויך בנוגע צום יו"ט פסח — ווי זיין קביעות זאָל ניט זיין. ובפרט אין אַזאַ יאָר (ווי בשנה זו) וועז די קביעות פון פסח איז בשבת, איז נאָך מער קענטיק, ווי פסח איז אויסגעטיילט פון אַלע אַנדערע ימים טובים, כדלהלן.

די גמרא[1] זאָגט אַז דאָס וואָס "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת" בלאָזט מען ניט קיין שופר איז עס, ווייל "הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין . . גזירה שמא יטלנו בידו ויוליכנו אצל הבקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברה"ר". און די גמרא איז דאָרט מסיים[2]: "והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה", אַז דאָס וואָס סוכות שחל להיות בשבת בענטשט מען ניט קיין לולב יענעם טאָג און פורים שחל להיות בשבת לייענט מען ניט די מגילה יענעם טאָג, איז עס אויך מצד דעם זעלבן טעם — שמא יעבירנו.

פרעגן אין דעם אחרונים[3]: לפ"ז האָט דאָך לכאורה געדאַרפט אויס־קומען, אַז אויך בפסח שחל להיות בשבת האָט מען געדאַרפט גוזר זיין אַז מ'זאָל ניט עסן קיין מצה ומרור, ניט־טרינקען די ד' כוסות און ניט זאָגן די הגדה (ובפרט אַז ביי מצה ומרור ושתית ד' כוסות זיינען פאַראַן כו"כ פרטי דינים — מער ווי ביי שופר און מגילה; און עאכו"כ ביי לולב, וואָס די ניט־בקיאות איז בנוגע צו "נענוען או ברכתו"[4])?

ב. צווישן די תירוצים אויף דער שאלה הנ"ל ענטפערט מען[5]:

בפסח זיינען אַרומגעאַנגען בקיאים אין די הייזער פון די ניט בקיאים בכדי צו פראַווען פאַר זיי דעם סדר און זאָגן די הגדה[6]. איז במילא בפסח ניטאָ דער חשש "שמא ילך אצל ה־בקי ללמוד": ער דאַרף ניט גיין צום בקי וואָרום דער בקי וועט קומען צו עם אין שטוב[7].

דער תירוץ איז אַבער ניט מובן:

א) עס זיינען געווויס פאַראַן אַזעלכע וואָס שעמען זיך אויסצוזאָגן אַז זיי זיינען עמי־הארץ וועלכע ווייסן ניט די דינים (ובפרט אַזעלכע וואָס זאָגן די הגדה וכו' קענען זיי יאָ), און צו די מענטשן וועלן קיין בקיאים ניט

1) ר"ה כט, ב.
2) וכ"ה גם בסוכה מב, ב. מגילה ד, ב.
3) שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א ס"ה. העמק שאלה לשאלתות שאלתא סז סכ"א.

4) רש"י סוכה שם סע"ב.
5) העמק שאלה שם.
6) ראה ריי"ף סוף מס' פסחים. טור או"ח סתפ"ד.
7) עוד תירוץ בהעמק שאלה שם, שבלי־לה אין דרך לצאת כ"כ, ומשום הכי לא גזרו במצה וכו' שהם בלילה (וע"פ סברא זו רוצה לחדש שגם במגילה הי' מותר בעצם לקרות בליל שבת, ועיקר הגזירה היא מצד הקריאה שביום. עיי"ש).
אבל קשה לומר כן, כי — בכדי לצאת י"ח מצה וכו' בודאי ילך לבקי גם בלילה. ובפרט שהוא ליל שימורים.

קומען. בלייבט דאָך ביי זיי דער חשש אַז זיי וועלן גיין בחשאי צו אַ בקי ללמוד?

ב) לפ"ז קומט דאָך אויס, אַז אין פּשטות, איז אויך דאָ פּאַראַן דער חשש און מ'דאַרף גוזר זיין, נאָר מצד דעם וואָס ב"ד פלעגט שיקן שלוחים כו' האָט מען בפועל די גזירה ניט געדאַרפט. אָבער אַזאַ זאָך איז דאָך אַ חידוש — און אַזאַ חידוש האָט געדאַרפט שטיין אין גמרא אָדער, עכ"פ, אין ראשונים. ובפועל וועלט אין ער־געץ ניט דערמאָנט די קשיא און דער טעם הנ"ל, נאָר אין אחרונים!

ג. נאָך אַ תירוץ שטייט אין אחרו־נים[9]:

די גזירת חכמים אַז בר"ה וסוכות שחל בשבת זאָל מען ניט בלאָזן קיין שופר און ניט נעמען קיין לולב, איז ניט קיין עקירה לגמרי פון מצות תקיעת שופר ונטילת לולב — היות אַז אויך בשבת קען מען לערנען די הלכות פון די מצות און כל העוסק בתורת עולה כאילו[10] הקריב עולה.

און דעריבער האָט מען ניט גע־מאַכט די גזירה בפסח, וואָרום אין די מצות פון פסח זיינען מחוייב אויך נשים[11], און וויבאַלד אַז נשים זיינען פטור פון תלמוד תורה[12], קומט דאָך במילא אויס אַז אויב מען וועט גוזר זיין די גזירה, וועט מען ביי נשים עוקר זיין די מצות לגמרי.

[וועפ"ז קען מען זאָגן, אַז דאָס וואָס אין גמרא און ראשונים שטייט ניט דער „חידוש" אַז בפסח שחל בשבת איז ניטאָ די גזירה דרבה, איז עס דערפאַר וואָס מלכתחילה איז די גזירה (אויך דאָרט וואו די גזירה איז פאַראַן) בלויז באופן וואָס די גזירה איז ניט עוקר די מצוה לגמרי, און דאָרט וואו די מצוה וועלט נעקר — איז מובן מעצמו אַז דאָן איז די גזירה ניטאָ].

אָבער אויך דער תירוץ איז ניט מובן: וואָרום לפ"ז האָט דאָך גע־דאַרפט שטיין — אין שו"ע אָדער עכ"פ אין אַנדערע פוסקים — אַז בר"ה וסוכות שחל בשבת איז אַ חיוב צו לערנען די הלכות פון שופר[13] ולולב?

---

8) חמדת ישראל (להר' מאיר דן פּלאָצקי) בהקדמה.

9) מנחות קי, א. ובפרט לפי דעת רבא במנחות שם (שלא רק כאילו הקריב, אלא) ש„אינו צריך לא עולה כו'".

10) פסחים מג, ב — בנוגע למצה. וראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתע"ב סכ"ה ש„כל המצות הנוהגות בלילה זה אין חילוק בין אנשים לנשים".

11) קידושין כט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז ספ"א.

ואף שחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן (הל' ת"ת שם) — הרי באם יפטרון ממצוות אלו בפסח, שוב אין צריכות להן הלכות אלו עד לשנה הבאה.

ויתירה מזו י"ל (גם באם ילמדו ההל־כות), דמכיון שהלימוד שלהן הוא רק בכדי לידע את המעשה, היינו שהוא טפל מעין הכשר מצוה — אין זה פוטר מהמצוה עצמה (משא"כ באנשים).

אבל צ"ע בזה. כי מזה שמברכות ברכות התורה — לפי שחייבות ללמוד מצות הצריכות להן (שו"ע אדה"ז או"ח סוסמ"ז), משמע שלימוד זה, אף שהוא רק בכדי לידע איך לקיים את המצות, הו"ע של תורה*. ולהעיר גם ממ"ש בסוסמ"ז שם „ובקריאת פ' התמיד הן שוות לאנשים", ושם רסמ"ח: כאילו הקריבו כו'. וראה לקו"ש חי"ד ע' 37 ואילך.

12) בנוגע לשופר, י"ל (בדוחק גדול

---

*) וכן מוכח גם ממחז"ל (סנה' נט, א) עכו"ם שעסק בתורה ה"ה ככה"ג — שזהו מצד המעלה דתורה — אף שהלימוד שלו הוא רק בשבע מצות דידהו, בכדי לידע איך לקיימם.

ד. לכאורה האט מען געקענט פרעגן נאך אַ קשיא אויפן דערמאָנטן תירוץ: אויך אין מקרא מגילה זיינען נשים מחוייב[13], און פונדעסטוועגן האט מען אויף מקרא מגילה יאָ געמאכט די גזירה דרבה!

אין אמת'ן איז עס אַבער קיין קשיא ניט. ווייל [נוסף לזה וואָס י"ל[14], אַז די מצוה צו לייענען די מגילה איז געווען לאחרי ווי מ'האט גוזר געווען די גזירה דרבה[15], ובמילא איז די תקנה פון מקרא מגילה מלכתחלה[16] געווען באופן אַז ווען פורים וועט חל זיין בשבת, זאל מען דאָן לייענען די מגילה בחול[17];

עכ"פ) שזה נעשה ע"י אמירת פסוקי שופרות.

ואף שהלשון במנחות שם הוא "כל העוסק כו'", "ל שהעוסק לאו דוקא — ראה תענית כו, ב: בזמן שקוראין כו'. (ובפרט שבב"י (או"ח סוס"א) הביא ב' מרו"ל אלו ביחד). וכן מוכח מזה שאומרים פרשת ה' עולה כו' קודם התפלה מטעם כל העוסק כו' כאילו הקריב (או"ח שם) — אף שלימוד התורה שקודם התפלה אינו בדרך התעסקות*.

ועפ"ז יומתק מה שאדה"ז (במהדו"ב סו"ס א) מוסיף שדרשת כל העוסק כו' היא ע"פ זאת התורה לעולה גו' (דלכאורה, למאי נפק"מ) — שהוא לתרץ ולהכריח ש"עוסק" לאו דוקא, כ"א שהתו' "התורה לעולה". — ולהעיר מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ב הי"א.

13) מגילה ד, א. או"ח ר"ס תרפט.

14) ראה טורי אבן (מגילה ה, א), שלד"ת רב יוסף (ד, ב) שהטעם דאין קוראין מגילה בשבת הוא "מפני שעיניהם של עניים כו'", מוכרח לומר שכן היתה התקנה מ"כתחלה. כי מטעם ש"עיניהם כו'" לא היו רבנן בתראי יכולין לבטל זמן מקרא מגילה שציוו חכמים שלפניהם. ועיי"ש. ועפ"ז י"ל, שכ"ה גם לדעת רבה (ודלא כמ"ש בטו"א שם), כי דוחק לומר* שרבה ור"י חולקים בזמן תקנת הקדמת קריאת המגילה.

---

*) ולהעיר שעיקר זמן ת"ת (עיין בשו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קנה) ומעלת לימוד התורה הוא לאחרי התפלה, כידוע בענין שהתא תפלתי סמוכה למטתי (לקו"ת ברכה צו, ב).

*) להעיר גם ממ"ש התוס' (ד"ה ורב יוסף) "דאיכא נפקותא מיהא במקדש כו'", ואילו להטו"א הרי יש נפקותא בכל משך הזמן עד שהיתה גזירה דרבה. — אף שי"ל, שהתוס' נקטו נפקותא שישנה תמיד, וכיו"ב.

15) ברש"י (הובא לקמן בפנים. וראה גם תשב"ץ ח"ג סי' חצר) שתקנת הקדימה היתה מחכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה. אבל במדרש שכל טוב וירא (כב, יח): גזרו אנשי כנסת הגדולה על השופר ועל הלולב ועל המגילה. ולהעיר מלקו"ת ר"ה נז, ג. ולהעיר מסמ"ג מ"ע רכה, שהשבות דהזאה משום גזירה דרבה (פסחים סט, א) היתה בימי משה.

16) וכפשטות המשמעות דלשון הש"ס (מגילה ה, א) "דערב שבת זמנם הוא"*. ומה שס"ל לרבי "הואיל ונדחו כו'" (אף שאין סברא לומר שחולקים בזה מתי תיקנו שלא לקרוא בשבת), י"ל שפלוגתת רבי ורבנן היא, שרבי סובר שהתקנה דמקרא מגילה (מצד עצמה) היא שבכל שנה יקראו פרזים בי"ד ומוקפין בט"ו, אלא שמצד גזירה דרבה דחו (באותו זמן עצמו) תקנה זו. ורבנן ס"ל שמצד גזירה דרבה היתה התקנה דמקרא מגילה, שכשיחול בשבת יקדימו את קריאתה. וראה הערה הבאה.

17) ועפ"ז תובן קושיית הש"ס (מגילה

---

*) ומה שמקשה שם "ערב שבת זמנם והא שבת זמנם הוא" — יש לומר:

א) שהמקשה סבר שהא דנקט "זמנם" הוא ע"פ לשון הכתוב (מג"א ט, כו). והרי בפסוק שם קאי "זמנם" (משא"כ "בזמניהם" שם, ל — ראה מגילה ב, א) רק על "שני הימים האלה".

ב) שהמקשה סבר, שגם לדעת רבנן, מה שמקדימין את קריאת המגילה (כשחל פורים בשבת) הוא בדרך דחי', כמו לרבי (ורק שלא ס"ל הטעם ד"הואיל ונדחו כו' ידחו ליום הכניסה", ולכן דוחין רק ליום אחד), ומשו"ז מקשה "והא שבת זמנם הוא". ועל זה מחדש התרצן "לאפוקי מדרבי.. הא קמ"ל דערב שבת זמנם הוא", היינו שלדעת רבנן, אי"ז בגדר דחי', כבפנים ההערה.

איז אויסער דעם: אפילו לדעת רש"י [18], אַז לכתחלה איז "י"ד הוקבע לפרזים" (אפילו כשחל בשבת), און די "חכמי ישראל שאחר כנסת ה' גדולה" האָבן מתקן געווען אַז כשחל פורים בשבת זאָל מען לייענען בחול]

וויבאַלד מקרא מגילה איז בלויז מדרבנן, קענען במילא די חכמים עוקר זיין די מצוה לגמרי [19] — וואָרום "הם אמרו והם אמרו" [20]. משא"כ שופר ולולב, וויבאַלד זיי זיינען מד' אורייתא, איז אויב מען זאָל ניט קענען מקיים זיין די מצות עכ"פ דורך דעם עסק בתורת שופר ולולב — וואָלטן די חכמים דאָס טאָקע ניט עוקר געווען. און דעריבער האָט מען ניט גוזר געווען די גזירה אויף אכילת מצה (אַ מצות עשה מן התורה) [21], וויייל אכילת מצה איז דאָך אַ חיוב אויך אויף נשים, כנ"ל, און אויב מ'זאָל אויך דאָ מאַכן די גזירה, וועט מען דערמיט ביי זיי עוקר זיין לגמרי אַ מצות עשה מן התורה.

עס בלייבט נאָך אַבער שווער (כנ"ל ס"ג): דערפון וואָס ס'שטייט ניט אין ערגעץ אַז בר"ה ובסוכות שחל בשבת איז פאַראַן אַ חיוב צו לערנען הל' שופר ולולב, איז לכאורה מוכרח אַז מצד דעם חשש "שמא יעבירנו כו' " האָט מען עוקר געווען אַ מ"ע מה"ת. היינט פאַרוואָס האָט מען ניט געמאַכט די זעלבע גזירה אויך בשייכות מיט אכילת מצה וכו' בפסח שחל בשבת?

ה. וועט מען עס פאַרשטיין (ע"ד החסידות) בהקדים די קשיא וואָס וועלט געבראַכט בכמה דרושי חסידות אויף דעם וואָס ר"ה שחל להיות ב־שבת אין תוקעין: ווי אַזוי האָבן די חז"ל דוחה געווען אַ מ"ע מדאורייתא צוליב דעם חשש "שמא יעבירנו כו' "?

און חסידות איז פון דעם מכריח, אַז בר"ה שחל להיות בשבת דאַרף מען צו שופר ניט אַנקומען, וויייל די ענינים וואָס ווערן נמשך דורך תקיעת שופר (לאחרי חורבן בית ראשון), ווערן זיי בשבת נמשך מצד עצמו.

ה, ב) "וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה והתניא חל להיות בשבת . . הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה"

— דלכאורה: הרי בברייתא זו עצמה אומר "הואיל ונדחו כו'", ומהיכי תיתי לומר שגם כשחל פורים בערב שבת ידחו עיירות ממקומן?

— כי מכיון שהתקנה דמקרא מגילה היתה מלכתחלה שכשחל בשבת יקראו בזמן אחר, לכן ס"ל להמקשן שכוונת רבי ב"הר־איל ונדחו כו' ממקומן" היא — דחו' שנדחו מזמנם שבכל שנה ושנה, ומכיון שס"ל לרבי שהיכא שנדחו מזמנם שבכל שנה נדחין ליום הכניסה, לכן מקשה שגם כשחל פורים בע־רב שבת ידחו ליום הכניסה בכדי שיהיו עיירות קודמין למוקפין, כי כשיקראו שני־הם באותו היום — הוא שינוי מזמנם שבכל שנה (דוגמת "נדחו ממקומן").

וע"ז מחדש התרצן "התם זמנם שבת הוא כו'", שפירוש "הואיל ונדחו כו'" הוא (לא מזמנם שבכל שנה, כ"א) מעיקר התקנה, כי לדעת רבי, התקנה מצד עצמה היא לקרוא בי"ד בכל שנה, כבהערה הקודמת.

18) מגילה ה, א.

19) ובפרט שלא עקרו את המצוה לגמ־רי, ורק דחו אותה לזמן אחר.

20) וכמו שמתרץ בחמדת ישראל — במשתחות והוספות בתחלתם.

21) ובמילא לא גזרו גם על שתיית ד' כוסות, כי אין תיקון ע"י אי שתיית ד' כוסות — שהרי גם אז ילך אצל הבקי ללמוד בנוגע למצה וכו'. ולחשוש להבקי במצה ואינו בקי בד' כוסות — לא שכיחא. ואדרבה, שהרי באכילת מצה ישנם כו"כ דינים ועד לפלוגתת חכמים והלל.

ולכאורה איז ניט מובן: ס׳איז דאָך אַ כלל[22] אַז „יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה", היינט וואָס איז די קשיא „איך[23] דחו" אַדער „איך[24] הי׳ כח ביד חכמים לעקור"[25]?

נאָר דער ביאור אין דעם איז:

דער אויבערשטער איז שטענדיק מהוה די בריאה מאין ליש[26], און די כוונת הבריאה איז בשביל ישראל ו־בשביל התורה[27] — קען במילא ניט זיין קיין מציאות אין דער בריאה (אויך ניט בקביעות הזמנים) וואָס זאָל שטערן צו תומ״צ (אַז דער מענטש זאָל ניט קענען מקיים זיין אַ מצוה וואָס ער דאַרף מקיים זיין — אפילו וועז ער וועט איר וועלן מקיים זיין).

און היות אַז אויך בשבת איז (לויטן ס״ד) דאָ דער חיוב פון מצות תקיעת שופר, קען דאָך ניט זיין אַז מען זאָל דאַרפן חושש זיין פאַר „שמא יעבירנו" — וואָרום דאַן וועט דאָך אויסקומען אַז דער אויבערשטער האָט אייגנע־שטעלט די בריאה אין אזא אופן אַז עס זאָל מוזן פעלן די מצוה פון תקיעת שופר בר״ה שחל בשבת (און ווייבאַלד אַז דאָס קען דאָך ניט זיין, איז בהכרח צו זאָגן אַז ס׳איז ניטאָ וואָס צו חושש זיין „שמא יעבירנו").

און פון דעם וואָס חז״ל האָבן דעם חשש יע אָנגענומען, און צוליב אים גוזר געווען אַז בר״ה שחל בשבת זאָל מען ניט תוקע זיין בשופר[28], איז חסידות מכריח אַז בר״ה שחל בשבת דאַרף מען צו תקיעת שופר ניט אָנקומען[29], כנ״ל.

ו. דערפון איז פאַרשטאַנדיק בנוגע לעניננו — אַז דאָס וואָס בפסח שחל

---

22) תוד״ה וחותם — ברכות טז, א. ובכ״מ.

23) רד״ה יו״ט של ר״ה דשנת תרנ״ט, תרס״ה, תש״ג. ועוד.

24) סידור רמ, ג.

25) בלקו״ת ר״ה נו, א ובהמשך ר״ה תרס״ו בתחלתו, הלשון הוא: „מה ראו כו׳ והלא החשש הוא להדיוטים וקלי הדעת כו׳". (ועפ״ז הי׳ אפ״ל, שהקושיא היא למה עקרו את המצוה מאלו שאין לחשוש בהן שיעבירו ד״א — בשביל ההדיוטים כו׳ (וע״ד שאין אומרים לאדם חטוא בשביל שיזכה חבירך)). אבל בסדור שם ועוד — אינו מסיים „והלא החשש הוא להדיוטים כו׳", ומזה משמע שהקושיא היא גם על מה שביטלו את המצוה מאלו שיש עליהם חשש זה. ומ״ש בלקו״ת ובתרס״ו „והלא החשש הוא כו׳" — היינו רק בכדי לחזק את הקושיא. ובהמשך ר״ה תש״ג בתחלתו, מפו־רש: ועוד זאת כו׳.

26) שעהיוה״א בתחלתו.

27) נסמן בלקו״ש ח״ה ע׳ 159 הערה 62.

28) ולהעיר ג״כ שדוחים ר״ה מלחול בימי אד״ו ולא דחו מלחול בשבת (עכ״פ — בכדי שלא לדחות לפעמים לארבעה ימים (ראה שו״ת רש״י דלהלן) — במקום יום א׳ או וא״ו) מפני שופר ולולב [ראה ירושלמי סוכה פ״ד סוף ה״א (ובפרט לתוס׳ רי״ד (מהדו״ק) למגילה (ד, ב) ולמהרש״א פסחים (עא, א ד״ה ליל) דהדחי׳ מיום א׳ מפני ערבה — תקנוה לאחר זמן); אבל ראה תוד״ה לא (סוכה מג, ב) פרדס לרש״י שו״ת סקנ״ג (ובהוצאת עהרנרייך — סוף הל׳ חוה״מ). שו״ת רש״י סקי״ח].

ועוד ועיקר דאנו אין לנו למסקנא אלא דברי הרמב״ם (הל׳ קדה״ח פ״ז ה״ז) דהד־חיות הם בכדי לפגוע ביום קיבוץ האמתי, ולכן גם צ״ל ג׳ ימים דחויים ובהפסק (יום) ביניהם. ו(כדברי הלבוש או״ח סתכ״ז) בחרו בימי אד״ו — מפני ערבה מתייא וירקא.

ועפ״ז שתי השגות הראב״ד על הרמב״ם שם מתורצות זב״ז.

הדעות בהנ״ל ושקו״ט וכו׳ — ראה תורה שלימה חי״ג (בא). ואכ״מ.

29) ראה עד״ז תו״א צח, ג.

בשבת האָבן די חכמים ניט גוזר גע־ווען די גזירה דרבה, איז עס מצד דעם וואָס די ענינים וועלכע ווערן נמשך דורך אכילת מצה וכו' ווערן ניט נמשך בשבת מצד עצמו. און ווי־באַלד אַז אויך בשבת דאַרף מען אָנ־קומען צו אכילת מצה וכו' — איז דערפון גופא אַ ראי' אַז דאָ איז ניטאָ וואָס צו חושש זיין "שמא יעבירנו כו' "[30].

דאָ זעט מען אויך דעם עילוי פון פסח (און די מצות וואָס זיינען מיט אים פאַרבונדן) לגבי אַנדערע ימים טובים (מיט זייערע מצות), אַז אין דעם יו"ט איז ניטאָ וואָס צו חושש זיין אפילו פאַר ענינים פון שוגג[31].

דער טעם דערויף:

אַ חטא בשוגג קומט דורך התגברות נפש הבהמית[32], און ווי־באַלד אַז ב־פסח איז "לא הספיק להחמיץ" — ס'איז ניטאָ קיין נתינת מקום[33] פאַר חמץ (זה היצה"ר[34]), זיינען במילא אַלע אידן, אפילו די "הדיוטים וקלי הדעת"[35], אין אַ מדריגה וואָס "לא[36] יאונה לצדיק כל און", און אפילו ב־ענינים ניט פון אכילה[37].

(משיחות ליל ב' דחה"פ ואחש"פ תשכ"ה)

---

30) ועפ"ז תתורץ גם קושיית התוס' (מגילה ד, ב ד"ה ויעבירנה) בנוגע למילה. ולהעיר שמילה ופסח שייכים זל"ז (ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 867 ואילך. מכתב כללי לפסח — תש"ל — נדפס בהגש"פ (קה"ת תשמ"ו ושלאח"ז) ע' תרכו. ועוד).

31) ואולי י"ל שג"ז שייך להענין דליל שימורים.

32) אגה"ק סו"ס כת.

33) ראה לקו"ת צו יד, א: "דאין ביכולתו להחמיץ כלל מפני עוצם הגילוי דבחי' ממה"מ שנגלה עליהם".

ואף שגילוי זה הוא אחר חצות — הרי מבואר בלקו"ת שם ד"לאחר שקיבלו יש־ראל תומ"צ . . גם במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות יכולים אנו לקבל . . מבחי' שנגלה . . אחר חצות". עיי"ש.

34) ראה לקו"ת שם יג, ג ובהנסמן שם.

35) לשון אדה"ז בלקו"ת (נעתק לעיל הערה 25).

36) משלי יב, כא.

37) ראה תוד"ה השתא — גיטין ז, א. וש"נ. אבל ראה לקו"ש ח"ה ע' 187 הערה 23.